

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات
بهداشتی، درمانی تهران

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی
موسسه ملی تحقیقات سلامت

تاریخ:

شماره:

پیوست:

فرم ترجمان دانش و گزارش ۱ و ۳ صفحه ای نتایج تحقیق طرح‌های پژوهشی

موسسه ملی تحقیقات سلامت در نظر دارد نتیجه طرح‌های تحقیقاتی پایان یافته موسسه را بررسی و با استفاده از فرآیند ترجمان و تبادل دانش (Knowledge Translation & Exchange) دانش تولید شده را در اختیار مخاطبین و ذینفعان (از جمله عموم مردم، سیاستگذاران و تصمیم‌گیرندگان حوزه سلامت، گیرندگان و ارائه‌دهندگان خدمات مراقبتی و ...) قرار دهد. لذا ضروری است که کلیه پژوهشگران و اعضای محترم هیئت علمی فرم زیر را جهت سهولت فرآیند ترجمان و تبادل دانش تکمیل نمایند.

الف: مشخصات طرح:

عنوان کامل طرح: ارزیابی وضعیت طب مکمل و جایگزین در ایران

مجری طرح: دکتر سعید سلطانی

ب: مخاطبان طرح شما چه کسانی هستند؟ (از بین گروه‌های زیر حداقل یک گروه را انتخاب کنید و **به طور دقیق نام برده** و توضیح دهید. گروه مخاطب به فرد یا گروهی گفته می‌شود که بتواند از نتایج طرح به طور مستقیم استفاده نماید.)

مدیران و سیاستگذاران سلامت (مانند ستاد وزارت بهداشت)

مدیران بیمارستان و دانشگاه

ارائه‌دهندگان خدمت (پزشک، پرستار، ماما و ...)

بیماران و مردم

صنعت

سایر سازمان‌ها (شهرداری، آموزش و پرورش، بهزیستی، سازمان جوانان و ...)

ج: برنامه شما برای کاربست نتایج چیست (لطفاً دقیقاً منطبق با بخش مربوطه و گانت چارت در فرم پروپوزال تنظیم گردد)

از فهرست زیر می‌توانید استفاده نموده و یا رهاکارهای دیگری را پیشنهاد نمایید) بدیهی است هر طرح می‌تواند از چندین روش برای ترجمان دانش استفاده نماید.

مشارکت یا همفکری با گروه مخاطب و استفاده کنندگان بالقوه در هنگام انتخاب موضوع یا طراحی پروپوزال پژوهش

مشارکت یا همفکری با گروه مخاطب و استفاده کنندگان بالقوه در هنگام اجرای پژوهش

انتشار مقاله در مجله‌های علمی - پژوهشی داخلی

تاریخ:

شماره:

پیوست:

- انتشار مقاله در مجله های علمی - پژوهشی خارجی
- ارائه در کنفرانس ها و سمینارهای داخلی
- ارائه در کنفرانس ها و سمینارهای خارجی
- ارسال خلاصه یا گزارش کامل طرح یا مقاله حاصل از آن برای استفاده کنندگان بالقوه آن
- قرار دادن متن کامل گزارش یا خلاصه ای از آن در وب سایت به منظور دسترسی استفاده کنندگان بالقوه به آن
- انتشار نتایج پژوهش در نشریات غیرعلمی (نظیر مجله ها یا روزنامه های مورد علاقه عموم)
- انتشار یافته ها در خبرنامه ها و بولتن ها (نظیر نشریات درون سازمانی که خبر های علمی و غیر علمی مرتبط با آن سازمان را منتشر می کند)
- ارائه یافته های پژوهش به خبرنگاران رسانه ها و یا شرکت در مصاحبه ها
- تشکیل جلسه با استفاده کنندگان بالقوه برای معرفی نتایج پژوهش
- تهیه و ارسال نتایج با زبان متناسب مخاطبین (نظیر نوشته های ساده برای بیماران و یا مردم، گزارش های کوتاه برای مدیران و مسئولین)
- انجام اقدامات لازم برای تجاری سازی یافته ها (ثبت پتنت، عقد قرارداد با صنعت و ...)
- سایر اقداماتی که موجب می شود نتایج پژوهش به مخاطب آن منتقل گردد:
- هیچکدام

د: پیام اصلی حاصل از طرح پژوهشی :

به دلیل استقبال روزافزون از طب مکمل و جایگزین، سازمان بهداشت جهانی توصیه به ادغام طب مکمل و جایگزین در دستگاه های سلامت ملی کشور ها و ایجاد گایدلاین های مورد نیاز در این زمینه کرده است. اسناد بالادستی در کشور همچون سیاست های کلی سلامت ابلاغی مقام معظم رهبری و نیز سند ملی گیاهان دارویی و طب سنتی مصوب شورای انقلاب فرهنگی، احیای مکتب طب سنتی ایرانی و ادغام آن در نظام سلامت کشور را الزام کرده است. همچنین بر اساس قانون ششم توسعه به منظور تحقق بند ۱۲ سیاست های کلی سلامت، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان متولی امر طب سنتی ایرانی- اسلامی و مکمل موظف است نسبت به ادغام خدمات تأیید شده طب سنتی ایرانی- اسلامی در نظام سلامت و همچنین ساماندهی و توسعه ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی و درمانی این حوزه اقدام نماید. با ایجاد ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و شورای سیاست گذاری طب سنتی در حوزه سیاست گذاری و ایجاد اولین دانشکده طب سنتی در سال ۱۳۸۵، اداره کل طب ایرانی در ساختار وزارت بهداشت و درمان و اداره کل فرآورده های طبیعی، سنتی و مکمل سازمان غذا و دارو در حوزه اجرایی، گامی مهم در راستای این اهداف برداشته شده است. علی رغم اقدامات بسیار موثری که در این سال ها در جهت گسترش خدمات طب سنتی ایرانی و مکمل و ساماندهی آنها صورت گرفته است هنوز فاصله بسیار زیادی تا دستیابی به سیاست های کلی نظام در این حوزه و ایجاد مرجعیت علمی ایران در حوزه طب سنتی و جهانی سازی آن به عنوان عامل توانمند فرهنگی و اقتصادی برای کشور وجود دارد. مهم ترین اقداماتی که باید در این راستا صورت پذیرد به شرح زیر است:

تاریخ :
شماره :
پیوست :

- ۱) سازماندهی تمامی خدمات طب مکمل و جایگزین اعم از خدمات طب ایرانی، همیوپاتی، طب سوزنی و سایر رشته های طب مکمل و جایگزین و تدوین راهنماهای بالینی کشوری توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به عنوان متولی امر سلامت جامعه
- ۲) تحت پوشش بیمه قرار دادن خدمات طب مکمل و جایگزین در جهت افزایش بهره وری از این خدمات و کاهش پرداخت از جیب هزینه ها
- ۳) گسترش پژوهشکده های طب مکمل و جایگزین و افزایش بودجه پژوهشی جهت تولید شواهد بالینی
- ۴) ادغام خدمات طب مکمل و جایگزین در ساختار نظام سلامت کشور و سیستم ارجاع

۵) خلاصه اجرایی مطالعه :

در ایران از دیرباز استفاده گسترده از طب سنتی، به عنوان قسمتی از هویت و فرهنگ کشور، وجود داشته است و امروزه نیز رو به افزایش است ولی از آنجاکه طب سنتی، داروهای گیاهی و طب مکمل واژه‌هایی هستند که سال‌هاست در نظام سلامت ما حضور گنگ و نامشخصی دارند و نیاز به ساماندهی آن‌ها احساس می‌شود و از طرف دیگر در روند پیشرفت‌های جهانی پیروی از رهنمون‌های سازمان بهداشت جهانی امری اجتناب‌ناپذیر هست تهیه یک گزارش جامع از وضعیت این خدمات در کشور و ارزیابی چالش‌ها و فرصت‌های پیش رو در این حوزه از اهمیت فراوانی برخوردار است.

جهت تهیه این گزارش ابتدا وضعیت کشورهای دیگر در حوزه طب مکمل و جایگزین جهت استخراج شاخص‌های موردنیاز برای تدوین گزارش ملی مورد بررسی قرار گرفت. در این راستا گزارش‌های ملی ۵۷ کشور دنیا که توسط سازمان اروپایی دیده‌بانی نظام‌ها و سیاست‌های سلامت اروپا^۱ منتشر شده است، مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله بعدی پس از استخراج شاخص‌ها و الگو گیری مشابه، سعی گردید داده‌های و آمارهای مشابه با استفاده از پژوهش‌های معتبر موجود هم چون پیمایش ملی بهره‌مندی از خدمات سلامت، آمارهای منتشرشده توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و انجمن‌های علمی مربوطه جمع‌آوری گردید.

در نهایت پنج حوزه از طب مکمل و جایگزین مورد ارزیابی قرار گرفت:

۱. سیاست‌گذاری حوزه مکمل و جایگزین
 ۲. تأمین داروهای طب مکمل و جایگزین
 ۳. ارائه خدمات طب مکمل و جایگزین
 ۴. آموزش و پژوهش در زمینه طب مکمل و جایگزین
 ۵. دسترسی و بهره‌مندی از خدمات طب مکمل و جایگزین
- در حوزه سیاست گذاری ستاد توسعه علوم و فناوری گیاهان دارویی و طب سنتی معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری و شورای سیاست‌گذاری طب سنتی وظیفه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، بسترسازی و ارائه راهکارهای اجرایی جهت گسترش و سازمان‌دهی طب سنتی و مکمل در کشور را بر عهده دارند.

¹ European Observatory on Health Systems and Policies

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات
بهداشتی، درمانی تهران

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی
موسسه ملی تحقیقات سلامت

تاریخ:

شماره:

پیوست:

در حوزه اجرایی اداره کل طب ایرانی وزارت بهداشت و اداره کل فرآورده‌های طبیعی، سنتی و مکمل سازمان غذا و دارو وظیفه تدوین آئین نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و راهنماهای بالینی مورد نیاز در جهت سازماندهی و گسترش طب سنتی و مکمل و همچنین نظارت بر ارائه این خدمات را بر عهده دارند.

در حوزه درمان ۵۲ مرکز تخصصی ارائه خدمات طب سنتی ایرانی، دو بخش بستری در دو بیمارستان شهید رهنمون یزد و بیمارستان امام رضا مشهد، دو مرکز تلفیقی طب سنتی ایجاد و بیش از ۱۴۴ متخصص طب سنتی ایرانی و ۴۸ متخصص داروسازی سنتی و ۳۸ نفر در کارشناسی ارشد تاریخ پزشکی فارغ‌التحصیل شده‌اند. همچنین در راستای ادغام خدمات تأییدشده طب سنتی ایرانی-اسلامی در نظام سلامت، خدمات طب ایرانی در نظام مراقبت‌های اولیه بهداشتی در حوزه تحت نظارت ۹ دانشگاه علوم پزشکی به‌عنوان پایلوت وارد شده است.

در حوزه آموزش طب مکمل و جایگزین، ۸ دانشکده طب سنتی، ۱۷ گروه طب سنتی، ۸ گروه داروسازی طب سنتی، ۸ گروه تاریخ پزشکی ایجاد شده است. از سال ۱۳۸۵ تاکنون تعداد ۷۶ نفر در زمینه طب ایرانی، ۲۲ نفر در زمینه داروسازی ایرانی و ۴ نفر در زمینه تاریخ پزشکی به عضویت هیئت علمی دانشگاه‌ها درآمده‌اند. همچنین از سال ۱۳۸۶ تا پایان سال تحصیلی ۹۶-۹۵، آمار دقیق پذیرفته‌شدگان رشته دکترای طب ایرانی (۴۲۹ نفر) رشته دکترای داروسازی ایرانی (۷۱ نفر) و رشته تاریخ طب در مقطع کارشناسی ارشد و دکترا (۱۱۵ نفر) بوده است.

در حوزه پژوهش ۱۰ مرکز تحقیقاتی و ۸ مجله با موضوع طب سنتی و مکمل ایجاد شده است. همچنین روند چاپ مقالات مرتبط با طب سنتی ایران در مقالات نمایه شده در SCOPUS از سال ۲۰۰۱ تا ۲۰۱۶ روند روبه رشدی داشته است. به‌گونه‌ای که تعداد مقالات چاپ‌شده از ۲ مقاله در سال ۲۰۰۱ به ۱۰۳ مقاله در سال ۲۰۱۶ رسیده است.

در حوزه داروهای سنتی و گیاهی بر اساس آمار ۱۱ ماهه (از فروردین تا بهمن‌ماه) سال ۹۷، ۳۳۶ هزار و ۸۳۶ تن انواع گیاهان دارویی به ارزش ۵۲۰ میلیون دلار به کشورهای مختلف دنیا صادر شده است که نسبت به مدت مشابه سال ۹۶ بیش از ۷۰ میلیون دلار رشد کرده است. زعفران، گل محمدی، آنگوزه، باریج، گون، کتیرا و زیره ایران رتبه نخست صادرات جهان را دارند.

بر اساس آمار سال ۱۳۹۶، نسبت مجوزهای داروهای طبیعی به داروهای صناعی ۲۱،۹ درصد، داروهای سنتی به صناعی ۹،۲ درصد و نسبت مجموع داروهای طبیعی و سنتی ۳۱،۱ درصد است. طبق همین آمار در ۵۹ دسته از بیماری‌ها داروهای طبیعی مرتبط وجود دارد که بیشترین تمرکز در بیماری‌های سیستم تنفسی، گوارشی و آرام‌بخش‌ها است. همچنین، در ۳۹ دسته از بیماری‌ها داروی سنتی مرتبط وجود دارد. همچنین بر اساس آمارهای منتشرشده ۱۶۱۲ فرآورده طبیعی/گیاهی، ۳۶۹ ماده اولیه طبیعی (عصاره و اسانس) و ۹۳۶ داروی طب سنتی، دارای مجوز تولید یا واردات هستند. ۱۰۳ شرکت تولیدکننده فرآورده‌های طبیعی و ۸۶ شرکت تولیدکننده داروهای طب سنتی ایران در کشور مشغول فعالیت هستند. فقط ۵۶ قلم از داروهای طب ایرانی، گیاهی و طبیعی در صورتی که توسط پزشک تجویز شوند تحت پوشش بیمه قرار دارند.

در جهت سازماندهی خدمات طب مکمل و جایگزین، خدمات طب سنتی-ایرانی از سال ۱۳۹۳ به کتاب «ارزش نسبی خدمات سلامت» افزوده شده است و هرساله تعرفه‌های این خدمات تصویب و به بخش‌های دولتی و خصوصی ابلاغ می‌شود. هیچ یک از این خدمات تحت پوشش بیمه‌های پایه سلامت قرار ندارند.

اطلاعات دقیقی از تعداد متخصصان سایر شاخه‌های طب مکمل و جایگزین در ایران در دسترس نیست. بر اساس آمار منتشرشده توسط انجمن طب سوزنی ایران و انجمن همیوپاتی ایران ۷۴ پزشک در زمینه طب سوزنی و ۱۵۵ پزشک در زمینه همیوپاتی دارای مجوز فعالیت هستند.